



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethicæ Doctrinæ Elementa, Et Enarratio Libri quinti
Ethicorum**

Melanchthon, Philipp

Witebergæ, 1583

VD16 ZV 20638

Alia Qvæstio. De Excommvnicatione.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56560](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56560)

micissimus fuit, Lares & reliqua simulacra in
paternis adibus singulari fortitudine contriuit.

Vir nobilis in vrbe Nicomedia, inspectante
populo concerpfit publicas literas à Diocletiano
propositas, de interficiendis Christianis.

Tempore Iuliani, non procul ab Antiochia,
filius Ethnici sacrificuli, collisit simulacrum As
pollinis auulsum à basi.

Valentinianus, qui postea imperator factus
est, cum esset tribunus militum, sacrificulo Eth
nico afferenti lustralem aquam, ante locum sa
crificij colaphum inpegit, præsente Iuliano im
peratore.

Cum igitur & præceptum Dei & exempla
congruentia cum præceptis ostendant, quid oport
teat singulos facere, superiores & inferiores, doc
endum est sæpè diuersum fieri, vt in querela
apud Michæam dicitur: Princeps postulat, &
iudex colludit. Et qui prætextus quarunt, ad ex
cusandum impietatem, sic ludunt, vt milites in
historia Christi, cum velant eius oculos, & dant
colaphos, ac iubent vaticinari, à quo colaphum
acceperit.

ALIA QVÆSTIO.
DE EXCOMMV
NICATIONE.

Ante paucos annos fuit electus Moguntinus
Episcopus

Episcopus, Comes ab Eisenberg, cui Pius Senens
inter ceteras condiciones hanc imposuit, ut
sciret, se non conuocaturum esse Electores, nisi
Romano Pontifice consulto & assentiente. Ita
Romano Pontifex vniuersam autorita-
tem electorum languescere, & ad sedem Roma-
nam, & ad ipsos Pontifices transferre conatus
est. Cumq; Isenbergius aduersaretur, Papa alium
quocumq; pretextu iubet eligi. Comitem à Nas-
sau, & fulmen excommunicationis edit contra
Isenbergium. Hinc bellum magnum apud Rhe-
num ortum est. Isenbergium defenderunt Pala-
tinus Fredericus, & alij quidam. Aduersus hos
quoq; Pontificum fulmen editum est.

Iam questio est: An talis excommunicatio
valeat, cum petitio Pontificis aliena fuerit ab
officio Pontificis, & re ipsa fuerit iniusta.

Respondeo: Discrimen notum est politicæ
gubernationis & Ecclesiasticæ. Politica interse-
cut reos externorum scelerum atrocium, quæ pu-
nant cum Decalogo, ut blasphemos, idolatras,
magos, seditiosos, homicidas, mæchos, & polluz
tor incestis libidinibus, fures, falsarios.

Pastor Ecclesie neminem vi corporali inter-
fici. Quia ministerium Euangelij punit, ut res-
trahantur homines ad pœnitentiam, & sanentur.
Et voluit Deus ministros Euangelij nequaquã
esse armatos gladio. Non igitur tot gradus
sunt

sunt poenarum in ministerio Ecclesie, quot sunt in Politia. Sed tamen in quolibet eorum oportet esse delinquentium poenas, iuxta dictum, quod saepe repetimus: Nulla utilitas est urbis, que non habet neruos contra contumaces. Aliquorum tamen poenarum aliqua similitudo est in Politis & in Ecclesiis.

Relegatio in imperijs dicitur poena, qua civis cogitur sententia iudicis à sua ciuitate ad certum tempus abesse, qui non fit propterea infamis, nec amittit res suas, & quanquam abest, tamen manet dominus rerum suarum, capit hereditates, & potest legitimos contractus facere cum ciuibus, & redit ad honores in patria.

Alius gradus est deportatio, qua est poena, qua per sententiam iudicis civis eijcitur perpetuo, tanquam præcisum membrum à corpore ciuitatis, & fit infamis, nec manet dominus rerum suarum, nec capit hereditates, nec possunt alij ciues cum eo contractus facere. Et bona sic damnatorum publicabantur. Hæc poena olim nominabatur interdici aqua & igni, quia nulli civi licuit hospitium præbere sic damnatis, ut Polybius loquitur: μήτε πόλει δέχουσι, μήτε πύρι ζύουσι.

Hoc discrimen considerare utile est, ut veterum hæc leges & historiae fiant magis perspicue, & ut præsentis poenæ rectius intelligantur. Et colatio addit lucem poenis Ecclesie.

Sic in veteribus Canonibus duo gradus sunt
 excommunicatorum: Separatio, ἀφορίζεσθαι, & excommu-
 nicatio, ἀναθεματίζεσθαι.

Separatio est pœna, qua homo per sententiam
 Ecclesie cogitur aliquantisper intermittere
 officium publicum, & usum Sacramentorum, ut
 exploraretur eius obedientia, an volens statim se
 emendaturus sit, & veniam petiturus, An vero
 pertinaciter defensurus errorem, aut perseue-
 raturus in scelere contempta voce Dei.

Alter a pœna ultima & summa in Ecclesia
 est Excommunicatio, quæ in Canonibus nomi-
 natur Anathema. Estq; pœna, qua homo legitime
 iudicio eijcitur ex Ecclesia, & donec non re-
 vertatur ad penitentiam, est membrum prorsus ab Eccle-
 sia præcisum, & exclusum à societate Sacra-
 mentorum, & Ecclesiasticorum officiorum.

Nec dubium est primos patres etiam vi-
 de conuictum eorum, quos hoc modo ex Eccle-
 sia eiecerunt. Ut Adam & Heua expulerunt à
 Paradiso, ad quem dicitur voce diuina: Vagus eris
 & profugus in terra. Et gessit Cain signum reae
 conscientie, sicut inquit textus: Et posuit Deus in eo
 terrorem, videlicet, subitam consternationem cor-
 porum, ortam ex magnis pauoribus
 conscientie, qui sunt iudicium & pœna sic ordi-
 nata à Deo, in toto genere humano.

Hic mos eijcendi excommunicatos à consues-
 tudine

tudine & conuictu, duravit postea in gentibus, quæ magis retinuerunt disciplinam primorum patrum, Nam & apud Græcos longo tempore hoc seruatum est, vt homicidæ & incesti, qui non interficiebantur, sed vagabantur tanquam excommunicati, gererent signa reatus, vt Orestes apud Euripidem, & Adrastus apud Herodotum, scilicet velamenta certa in capite. Et apud Euripidem Orestes comedit solus, nec licet ei adesse communi mensæ. Et apud Sophoclem Oedipus incestus re cognita, ex Thebis eijcitur.

Hi vetusti mores arcendi excommunicatos à conuictu, etiam retenti sunt apud Iudæos: Ideo Paulus hoc modo iubet vitari excommunicatos, ne sit cum eis communis mensa.

Ex his vetustis ritibus excommunicatorum translata sunt & in Ecclesiam spectacula publica pœnitentiæ, vt nominabantur, quæ postea Græci nuncuparunt ἐπιτίμια, id est, castigationes seu multas.

Latini vocabulo vsi sunt minus verecundo satisfactionum.

Homicidæ & alij polluti manifestis sceleribus, vt adulterijs, stabant certo loco in templo per aliquot dies, induti sordidis vestibus, & gestantes signa, vt homicidæ gladios gerebant, adulteri fasces virgarum. His signis ostendebant se fateri culpam, & se dignos esse pœnis. Sic

explorati, post aliquot dies absoluebantur,
ad communionem rursus admittebantur.

Id spectaculum à disciplina veteri ortum
fuit, ac prorsus nihil faciebat ad remissionem
peccatorum coram Deo, sed fuit exploratio qua
morumque eorum, qui ad Ecclesiam redibant, an
satis peterent veniam. Alijs etiam exemplo fuit,
ut ignominiam vitarent. Item, ut cernerent
oculos posita testimonia, quæ ostendebant lap-
sum recipi posse.

Et hunc morem citavit Petrus Alexan-
drinus contra Catharos.

Creuerunt autem hæc spectacula supersti-
tione, cum indocti homines magno errore effin-
gerent hos ritus, quos nominabant Canonicas sa-
crificiones, mereri remissionem peccatorum seu
culpæ seu pœnæ.

Etiã apud Cyprianum extat dictum, non
solum durum, sed etiam falsum: Non remitti
peccata ijs qui nõ fuissent personæ illis spectaculis

Ac plurimæ Synodi veteres nunc astrinxerunt,
nunc laxarunt decreta de his ritibus, quæ
tam legunt iuniores, sciant unde nugaces illæ
traditiones ortæ sint, quæ non solum carnificina
conscientiarum fuerunt, sed etiam extinxerunt
veterem doctrinæ de iusticia fidei, et de ueris cultib9.

Magnum autem lumen huic toti negotio hæc
veteres historiæ afferunt, quas recitavi. Ac si
quis

quis hæc historica considerabit, multas inextricabiles disputationes Monachorum & Canonistarum perspicuè & iudicare & refutare poterit.

PRIMA CON-
CLUSIO.

Cum sententia excommunicationis iusta, & seruatus est ordo iudiciorum, illi qui contemunt iustam excommunicationem, augent sua peccata, & verè à Deo damnati sunt, nisi redeant ad penitentiam, sicut scriptum est, Matth. 18. Quicquid ligaueris in terra, &c. Et Iohan. 20. Quorum retinueritis peccata, retinebuntur.

Hæc asseuerationes magnificandæ sunt, cum ostendant nos deduci ad ministerium, & velle Deum, certò statui, hanc esse suam voluntatem, quæ in Euangelio annunciat.

Discrimen est autem inter vocem Euangelij in ministerio, & priuatam tyrannidem, ut postea dicemus. Ideo & de ordine iudiciorum dici necesse est, de quo seuerissimè præceptum est, Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus, &c. Et 1. Timoth. 5. Obtestor coram Deo & Domino Iesu Christo, & coram electis Angelis, ut hæc obserues, sine præiudicio, nihil faciens secundum inclinationem.

Est autem præiudicium crassissimum, statueret non inquisita. Et Deut. 1. dictum est, Audite